

Каліф-чорногуз

Ця історія розповість про те, як у давні віки правив містом Багдадом всемогутній каліф Хасиб. Щодня після обіду багдадський каліф відпочивав у своїх кімнатах. Він часто лежав на м'якому низькому дивані, обклавшись парчевими подушками.

Каліф потягував ароматний кальян і попивав міцну чорну каву з крихітної чашки з найтоншої китайської порцеляни. У цей час каліф Хасиб перебував зазвичай у чудовому настрої.

Одного дня завітав до Хасиба його візир Мансур. Він низько вклонився своєму володареві та промовив:

— О найвеличніший із найвеличніших! Дозволь сказати тобі, що у ворота палацу постукав торговець дивовижними товарами з далеких, заморських країн.

Підвівся каліф, вийняв з рота бурштиновий мундштук кальяну й закричав нетерпляче:

— Клич його мерщій! Подивимося, чи зможе він здивувати мене!

Привели торговця. Цей товстий чоловічок у запиленому плащі поставив на підлогу пузату скриньку й відкинув обшиту залізом кришку. Сліпучим блиском засяяли золоті браслети, перлини, персні з великими алмазами та гранованими смарагдами, золоті чаші й кубки, кинджали в усипаних коштовним камінням піхвах.

Каліф не торгуючись купив і намиста для своїх дочок, і кинджали для себе, і золотий посуд, і перстень із найбільшим каменем, і черепахові гребені для своїх дружин.

Торговець вигріб майже весь свій товар, коли каліф помітив на дні скрині маленьку коробочку із простого дерева.

— Що це за коробочка? — поцікавився каліф.— Дай-но мені її сюди!

Він розкрив коробочку, у неї був насипаний дивний чорний порошок, а зверху лежав клаптик пергаменту з незрозумілими письменами.

— Що це за порошок і що написано в цьому старовинному сувої? — запитав каліф.

Торговець лише скромно знизав плечима.

— Не знаю, о найщедріший із найщедріших! — промовив він.— Я знайшов цю коробочку на вулиці у священному місті Мекка. Візьми її в подарунок, бо, що дісталось дарма, то й віддається безоплатно.

Коли торговець пішов, каліф звернувся до свого візира із запитанням, чи не знає він, хто може прочитати загадкові письмена.

— О найвеличніший із найвеличніших в усій піднебесній! — відповів визир.— Є така людина, і звати її Селим. Він зазвичай сидить біля Великої мечеті.

— Так накажи привести його до мене негайно! — вигукнув каліф.

І незабаром перед каліфом постав сивобородий дід. Він схилився до землі й мовчки чекав наказів. Каліф подав йому клаптик пергаменту та сказав:

— Прочитай це послання й розкажи нам, що тут написано.

Мудрий дід довго розглядав пергамент, водив по ньому пальцем, ворухив губами і врешті сказав:

— Письмена ці мені відомі. Це написано латиною.

І він почав повільно читати:

«Хто це знайде, нехай віддасть хвалу Всевишньому за його милість! Хто понюхає порошок із цієї коробочки та промовить при цьому слово «мутабор», той перетвориться на будь-яку тварину й розумітиме мову тварин. А якщо він зажадає повернути собі людську подобу, нехай тричі вклониться на схід і промовить це саме слово! Але бійся розсміятися, коли перетворишся на тварину! Чарівне слово зникне в тебе з пам'яті, й ти так і залишишся назавжди твариною».

Усе до останнього слівця запам'ятав каліф. Він вдячно кивнув Селимові, подарував йому новий халат і чалму й відпустив.

Щойно дід пішов, каліф підхопився з дивана й заплескав у долоні.

— Ти чув, візире? — сміявся він. — Ця маленька коробочка подарує мені велику

могутність. Тепер я можу знайти, про що говорять у моїх володіннях не лише люди, а й звірі та птахи! Завтра ж випробуємо дію цього дивовижного порошку! Та дивися, нікому ні слова!

Наступного ранку, ледь прокинувшись, каліф Хасиб гукнув свого візира Мансура, і вони вдвох вийшли з палацу. За поясом у каліфа була заткнута заповітна коробочка. Тепер слід було вирішити, куди піти й на кого перетворитися.

На околиці міста розкинулися великі ставки, обрамлені очеретами й гострою осокою. І візир запропонував своєму правителю вирушити саме туди.

— О найщасливіший із найщасливіших! — звернувся він до каліфа. — На ставках збираються чорногузи. Це величні птахи, які поважно ходять на своїх довгих ногах і постійно клекочуть. Непогано було б послухати, про що вони розмовляють своєю пташиною мовою.

Каліфові ця думка здалася доброю, і вони поквапилися до ставків. Там і справді ходив довгоногий чорногуз і поглядав на небо, немов на когось чекав. Час від часу він голосно клацав дзьобом, видаючи при цьому незрозумілі звуки своєю пташиною мовою.

Каліф і візир зачаїлися в очеретах, спостерігаючи за ним. Минуло трохи часу й на небі показався другий чорногуз. Прощумівши крилами над головами людей, які причаїлися, він плавно опустився на берег ставка поряд із першим. І вони заклацали дзьобами, затанцювали, вітаючись.

— Було б добре послухати, про що вони говорять,— сказав каліф.

— Ми для цього і прийшли сюди, о наймудріший із наймудріших! — прошепотів візир.— Нумо понюхаємо порошок.

Каліф негайно витягнув коробочку, і вони, обернувшись на схід і промовивши заповітне слово «мутабор», по черзі вдихнули чорний порошок.

Тієї ж миті їхні тіла вкрилися пір'ям, замість рук вирости крила, носи витягнулися та стали схожими на кістяні спиці,

а ноги перетворилися на тонкі й довгі вузлуваті палиці, ніби зроблені з бамбука.

Зачудовано дивилися вони один на одного, дивуючись цим неймовірним перетворенням. А візир не забув підлеститися до володаря.

— О найвродливіший із найвродливіших! — вигукнув він у захваті.— Яке неповторне ваше оперення! Павич, і той позаздрив би вам. Присягаюся, що ваші ноги стали ще стрункішими!

Але каліфові було не до похвали. Йому не терпілося послухати, про що говорять між собою птахи.

Насилу пересуваючи свої нові, незвично довгі й тонкі ноги, каліф і візир підкралися ближче до двох чорногузів. І, о радість, вони розуміли кожне слово, що вилітало із дзьобів двох птахів.

— Доброго ранку, пані Довгоножко! — увічливо промовила пташка, яка щойно прилетіла.— Як рано ти прокидаєшся!

— Ой, мила пані Клювоцокалко! — відгукнулася перша пташка.— Уранішні жабки найсвіжіші. Чи не бажаєш покуштувати? Нумо разом пополюємо.